

Hvorfor rekrutteres ungdom til gjenger, og hvordan kan politiet forebygge rekrutteringen?

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2019

Kand.nr :730 og 731

Antall ord: 8120

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Begrunnelse for valg av tema	3
1.2 Problemstilling.....	3
2. Metode	4
2.1 Valg av metode.....	4
2.2 Forforståelse	5
2.3. Innhenting av litteratur	6
2.4 Hovedkilder.....	6
3. Hoveddel	7
3.1 Hva er en gjeng.....	7
3.2 Hvordan fungerer en gjeng?.....	9
3.3 Årsaker til å bli med i gjenger	10
3.3.1 Sosial og økonomisk marginalisering.....	10
3.3.2 Samfunnets forventninger og anomi	12
3.3.3 Beskyttelse.....	13
3.3.4 En ferdig identitetspakke.....	14
4. Forebygge rekruttering	15
4. 1 Forebygge rekruttering til kriminelle gjenger	15
4.2 Straff som forebygging.....	15
4.3 Aktivisering	17
4.4 Holdningsendring	18
4.5 Bekymrings samtalen	19
5. Avslutning	21
6. Litteraturliste	23
6.1 Litteraturliste	23
6.2 Selvvalgt pensum.....	27

1. Innledning

“Gjengproblematikken representerer en betydelig kriminalitetsutfordring, og omfattes av riksadvokatens sentrale prioriteringer. Utviklingen på dette området følges naturlig nok nøye.

Gjennom vold, trusler og annen kriminalitet bidrar disse miljøene til å skape utrygghet i befolkningen, hvilket selvsagt må tas på største alvor. Gjengproblematikken er ikke ny, og virkemiddelbruken må ses i en lengre tidshorisont.” (Riksadvokat Tor-Aksel Busch, 2018, s.

1).

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Temaet vi har valgt å ta for oss i denne oppgaven er ungdomsgjenger. Problematikken med gjengene ble fremhevet i media sommeren 2018, særlig om Holmlia-gjengen “Youngbloods” (Alsaker-Nøstdal, Berg, Byemoen, Tommelstad, Åsebø, 2018). September 2018 ble det publisert et brev av Riksadvokaten der han fremmer viktigheten av å prioritere bekjempelse av gjengene (Riksadvokat Tor-Aksel Busch, 2018, s. 1). Ungdom og gjenger er noe vi har diskutert mye med hverandre i tiden før vi skulle velge tema for bacheloroppgaven. Ettersom dette er noe vi har engasjert oss for begge to, falt det oss naturlig å jobbe med denne oppgaven sammen.

1.2 Problemstilling

“Hva er årsaken til at ungdom i alderen 13-17 år rekrutteres inn i kriminelle gjenger, og hvordan kan politiet forebygge rekrutteringen?”

Vi visste tidlig at vi ønsket å skrive om gjenger, og bestemte oss deretter for at fokuset skulle være på hvorfor ungdommer rekrutteres inn i gjengene. Vi har hatt praksis i ulike distrikt, og har ulik erfaring med forskjellige ungdommer. Både ungdommer som klarer å tilpasse seg samfunnets normer, og de som faller utenfor og bedriver kriminalitet. Vi har undret på hva som er årsakene til at ungdom rekrutteres inn i gjenger. Grunnen til at vi har valgt ungdom i alderen 13-17 år er fordi dette er perioden fra de begynner på ungdomsskolen, til de er å anse

som myndige. Overgangen fra barne- til ungdomsskole kan for mange være veldig brå. De er i et kritisk stadium av livet hvor de skal finne ut hvem de er, hvem man vil være og hvor man føler tilhørighet. Ungdomsårene handler om å teste grenser, men det er likevel viktig å skille mellom grensetesting og det å gå langt over grensen. I denne oppgaven ønsker vi å se på hva som får ungdom til å krysse grensen og bli med i gjenger. Vi har valgt å fokusere på bakenforliggende årsaker for å bli med i en gjeng, og hvordan politiet jobber forebyggende i rekrutteringsfasen. Vi har valgt å ikke fokusere på hvordan ungdommene rekrutteres eller hvordan man kan trekke ungdommer som allerede er gjengmedlemmer ut av en gjeng.

Gjengkriminalitet og forebygging er i vinden som aldri før. Mediene skriver om gjengene, og politikerne snakker om at politiet må forebygge mer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2018). Forebyggende politiarbeid prioriteres i politiet og er et av politiets mange samfunnsoppdrag som definert i politiloven (Politoloven, 1995, §2). For å kunne lykkes med forebygging tror vi man må vite noe om årsaken til at noe skjer før man kan gjøre noe med det. Innledningsvis har vi skrevet om hva en gjeng er og hvordan den fungerer. Deretter har vi valgt oss tre hovedtemaer vi mener er mest sentrale for bakenforliggende årsaker; marginalisering, beskyttelse og identitet. Videre har vi valgt å belyse noen forebyggingsstrategier samt de muligheter og begrensninger disse kan føre med seg. Oppgaven er ingen fasit eller konklusjon på hvilke forebyggende strategier som er riktige eller gale, men ment som en bevisstgjøring for hvor viktig det er å se på årsaker til ulik atferd og hvilke konsekvenser forebygging kan ha.

2. Metode

2.1 Valg av metode

Metode er «en fremgangsmåte for å komme frem til ny kunnskap» (Dalland, 2012, s. 42). Å arbeide metodisk er å bruke og overholde intellektuelle standarder i en argumentasjon. Det stiller krav til at vi er ærlige, sannferdige og at vi systematiserer tankene våre. (Dalland, 2017, s. 85.) Metoden for vår oppgave har vært å skrive teoretisk. Dette har vi gjort for å belyse temaene i oppgaven ved bruk av faglitteratur om ungdomsgjenger og årsaker til at ungdommer blir med i en gjeng. Vi har anvendt samfunnsvitenskapelig teori som grunnlag for våre undersøkelser og knyttet litteraturen opp mot hverandre.

2.2 Forforståelse

Når man jobber metodisk er det en rekke faktorer en må ta hensyn til, blant annet forforståelse. Forforståelse er den oppfatningen en tar med seg når en skal tolke noe (Olsvik, 2013, s. 111.) I forbindelse med oppgaveskrivingen har det vært svært viktig å være bevisst vår forforståelse av ungdomsgjenger. For å kunne opprettholde intellektuelle standarder i vår argumentasjon og skrive en objektiv oppgave, kan vi ikke gå i bekreftelsesfellen. Olsvik skriver at det er viktig å anstrenge seg for å finne tolkninger som motbeviser forforståelsen (Olsvik, 2013, s. 112).

Vi har hatt ulik erfaring med ungdomsgjenger etter vårt år i B2. En av oss har hatt praksis i Lørenskog. Ungdomsgjengene i Lørenskog er nært knyttet til gjengene i Oslo, eller er medlemmer av gjengene som holder til i Oslo. Studenten har en forforståelse om at ungdommene i gjenger ikke har evne til å tenke konsekvenser, er impulsive og at de ikke har respekt for naturlige autoritetsfigurer og rollemodeller som for eksempel sine foreldre, lærere og politiet. Studenten opplevde at de hadde et verdigrunnlag ulikt de fleste andre ungdommer der blant annet å prestere i skolen ikke opplevdes som viktig. Det som var viktig for dem var å vise at de hadde respekt blant “de tøffe gutta”, at de kunne gjøre hva enn de selv ønsket og at de kunne skaffe seg verdier i form av penger, merkeklær og annet ved hjelp av å bedrive ulike lovbrudd.

Den andre studenten har hatt praksis i Ringsaker. Han har hatt veldig lite erfaring med ungdomsgjenger, slik de er i Lørenskog og Oslo, men har litt erfaring med ungdomskriminalitet begått av enkeltpersoner. Forforståelsen baseres for det meste på omtalen i media. Oppfatningen er at ungdommene er ute av kontroll og at kriminaliteten bare vokser, noe som gjenspeiles i regjeringens ressursøkning til politiet, barnevern og konfliktrådet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2018). Ungdomsgjengene som “Young guns” og “Young bloods” har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Spesielt har VGs omfattende artikkel om “Young Bloods” gjort et stort inntrykk. De ser ut til å være bevæpnet, voldelige og impulsive, legger ut bilder der de viser masse penger og dyre klokker. (Alsaker-Nøstdal, Berg, Byemoen, Tommelstad, Åsebø, 2018). Det kan tenkes at 13-15 åringer med slike summer penger ikke har fått de på lovlig sett. Det finnes lite statistikk på omfanget av ungdomsgjenger, derimot ser vi en økning i registrert ungdomskriminalitet. Fra 2016 til 2017 steg anmeldte straffbare forhold med ungdom under 18 år i Oslo, Asker og Bærum med 25,3%. Studenten anser problemstillingen i oppgaven som mer relevant enn noen gang, da vi

ser at kriminalitetsutviklingen blant barn og unge går i feil retning. (Oslo politidistrikt, 2018). Det er viktig at ungdommene oppdages tidlig før de havner langt inn i et kriminelt miljø.

2.3. Innhenting av litteratur

I forberedelsesfasen brukte vi mye tid på å samle inn mest mulig relevant faglitteratur. Vi brukte søkeord som blant annet “gjeng”, “gjengkriminalitet”, “ungdomskriminalitet”, “forebygge + gjenger”, “politiet + gjenger”, “ungdom og gjeng” på google og google scholar. Vi benyttet oss også av bibliotekets søkemotor Oria med lignende søkeord. Vi har gått igjennom flere ulike bøker, rapporter og nettsider for å belyse tematikken i bacheloroppgaven. For å arbeide metodisk er det ikke bare viktig å være bevisst sin forforståelse, men også å være kildekritisk. Å være kildekritisk betyr å vurdere litteraturen man har funnet, og å redegjøre for hvilke kriterier man har benyttet under utvelgelsen av litteratur. (Dalland, 2017, 158.) I vårt valg av selvvalgt pensum legger vi vekt på hvem som har skrevet rapporten, hvilken bakgrunn forfatteren har, hvor de forankrer sine påstander og hvem som har utgitt boken.

Vi så i bibliotekets hyller for å finne bøker om forebygging, ungdom og kriminalitet. På denne måten oppdaget vi litteratur som ikke ble fanget opp ved hjelp av søkemotorene. Etterhvert som vi opparbeidet kunnskap om forebygging av ungdomsgjenger så vi at mye handlet om bakenforliggende årsaker på samfunnsnivå. Vi avgrenset derfor informasjonsinnhenting til sosiologisk og kriminologisk litteratur som har blitt grunnstenen vi har bygget oppgaven opp fra. Vi opplevde underveis at mye av litteraturen vi fant var gammel og at det samme gikk igjen i mange av tekstene. Derfor har vi lest mange forskjellige bøker og tekster, og valgt ut noen hovedkilder vi har brukt i oppgaven, samt supplert med andre kilder.

2.4 Hovedkilder

En av de samfunnsvitenskapelige tekstene vi har brukt som hovedkilde er “Vold, rasisme og ungdomsgjenger, forebygging og bekjempelse”, skrevet av Tore Bjørge og Yngve Carlsson. Boken handler om forskningsstudiet Bjørge og Carlsson gjorde over en ti-års periode på

ungdomsgjenger, vold, rasisme og forebyggende tiltak for å håndtere slike type problemer. Boken er skrevet på bakgrunn av kvalitativ forskning. Samtidig har de også drevet med veiledning for flere kommuner om håndtering av gjengproblemer (Bjørge & Carlsson, 1999). I denne boken har kapittel to og tre vært svært nyttig hvor de skriver om rekruttering, årsakssammenhenger og deler litt fra intervjuene de har gjort. Selv om boken er utgitt i 1999 ser vi fortsatt mange likheter i den sosiale og kriminelle atferden. I tillegg er forskningen gjort over en veldig lang tidsperiode, noe vi mener styrker dens kredibilitet. Erfaringene og de forebyggende tiltakene gjort av Bjørge og Carlsson er like relevante i dag som for 20 år siden.

Paul Larsson skrev i 2018 en bok kalt "Organisert kriminalitet". Vi fant denne boken tidlig og så at særlig kapittel fem ville gjøre seg svært sentral i vår oppgave. Larsson skriver om kriminelle gjenger, organisert kriminalitet samt forskjeller og likheter mellom disse. (Larsson, 2018). Den tar i hovedsak ikke for seg ungdomsgjenger, men vi anser den likevel som en grunnsten i vår forståelse av tematikken og begrepet "gjeng". Boken er utgitt nylig og vi anser dette som viktig fordi den presenterer en oppdatert definisjon av gjengbegrepet som står i tråd med samfunnsutviklingen.

3. Hoveddel

3.1 Hva er en gjeng

"Vi er ikke en gjeng. Det er politiets påstand. Vi er et vennemiljø." (Rustad, 2013 s, 12.)

Gjeng er et begrep som brukes på forskjellige måter, og som mange kanskje har ulik oppfatning av hva innebærer. En gjeng kan av noen beskrives som flere ungdommer på et sted eller en gruppe med venner, mens for andre kan det være en organisert gruppe kriminelle som begår alvorlig kriminalitet. (Bjørge, 2000, s. 61). Det er derfor viktig i denne oppgaven å definere gjengbegrepet før vi begynner å se på de elementene som gjør at en ungdom blir rekruttert. Det er viktig for oss å forsøke å skille begrepet fra organisert kriminalitet slik at det er tydelig hva vi mener når vi skriver om gjenger.

Eurogang-nettverket, en gruppe med amerikanske og europeiske gjengforskere, definerer gjenger som “any durable, street-oriented youth group whose identity includes involvement in illegal activity” (Weerman mfl. 2009, sitert i Bjørgo, 2015, s. 81). En gjeng er etter denne definisjonen å forstå som en gruppe ungdommer som aktivt begår kriminalitet i samarbeid med hverandre. Vi har valgt å ikke bruke definisjonen alene fordi den kun fokuserer på at ungdomsgjenger er en gruppe som bedriver kriminalitet sammen. Tore Bjørgo derimot legger vekt på andre trekk enn bare kriminalitet. Han bruker denne definisjonen på en gjeng; “aldersavgrensede vennegrupper som holder sammen over en viss tid, driver med kriminelle aktiviteter, og har et eller annet symbolsk uttrykk for gruppetilhørighet, for eksempel navn, symboler, klesstil, osv.” (Decker og Van Winkle, referert i Bjørgo, 2000, s. 61). Denne definisjonen har vi sett svært hyppig når vi har lest ulik litteratur i forbindelse med denne oppgaven, men vi finner at denne definisjonen ikke dekker begrepet tilstrekkelig nok. Begrepet gjeng er svært komplekst og det er mange elementer som er viktige å fremheve. I tillegg til elementene i Bjørgos definisjon peker Larsson på flere faktorer som er sentrale for å definere en ungdomsgjeng. Gjengen eksisterer over tid og minst i ett år, samt tilhører og beskytter et område. Området er gjerne stedet de bor eller der de driver kriminell virksomhet, som for eksempel at de selger narkotika i ett bestemt område. Gjengmedlemmene er dypt involvert i kriminell aktivitet og ser dette som en viktig del av det å være medlem i gjengen. (Larsson, 2018, s. 84).

De fleste forskere er enige om at det er en glidende overgang fra en vanlig vennegruppe til en gjeng, og at vanlige vennegrupper kan utvikle seg til å bli en gjeng. (Bjørgo & Carlsson, 1999, s. 36.) Gjenger starter ofte som vennegrupper, men vendepunktet er når de begynner å få en kriminell orientering (Klein 1995, referert i Bjørgo, 2000, s. 61). Bjørgo påpeker noen andre viktige elementer for at noen skal kunne kalles en gjeng; de ser på seg selv som en gjeng som står adskilt fra og i motsetning til resten av samfunnet. Begrepene organisert kriminalitet og gjeng blir ofte brukt om hverandre i media, i kriminologisk litteratur og blant forskere (Larsson, 2018, s. 83). Trasher skriver at ungdomsgjenger er sporadiske og tilfeldige, men dersom de blir mer fokuserte og strukturerte i sin måte å begå kriminalitet på er det snakk om organisert kriminalitet. (Trasher, henvist i Larsson, 2018, s. 83). Gjengene kan beskrives som subkulturer med særegen kultur, normer verdier og symbolbruk. Kriminelle gjenger handler om identitet og samhold, mens organisert kriminalitet er mer rettet mot en forretningsmessig drift. Gjengene er som regel et ungdomsfenomen, mens organisert kriminalitet er “voksenkriminalitet”. Lovbruddene som begås av organiserte kriminelle er ofte nøye planlagte og større i omfang, mens kriminaliteten som gjengene begår ofte er impulsiv

og styrt av nødvendighet. (Larsson, 2018, s. 84-85). Identifikasjon, kommunikasjon og territorium er punkter som er mindre viktige for de som bedriver organisert kriminalitet. De ønsker ikke å vekke for mye oppsikt, noe som disse overnevnte punktene som beskriver gjenger kan gjøre.

Ut i fra dette definerer vi gjeng på følgende måte: En vennegruppe som ofte har vokst opp sammen. Gjengen må ha holdt sammen i minst ett år, de bedriver kriminalitet sammen og ser på dette som en viktig del av det å være med i gjengen. Medlemmene i gjengen føler på et samhold og en identitet ved å være et gjengmedlem. Gjengen har som regel håndsignaler, symboler, klesplagg, navn på gjengen og har gjerne tilhørighet i ett område.

3.2 Hvordan fungerer en gjeng?

De fleste gjenger har ingen sterk organisasjonsform med klare ledere, men har ofte en liten gruppe som ansees som kjernen. Disse har mest status og tillit og fungerer som lederfigurer. (Bjørge, 2000, s. 61). Ved analyser av kriminelle nettverk viser Larsson til Jerzy Sarnecki (2001) som skriver at ungdomsgjenger ofte består av ungdommer som vokser opp sammen eller i slekt (Sarnecki (2001), henvist til i Larsson, 2018, s. 80.) Dette ser vi for eksempel i B-gjengen hvor ungdommer har vokst opp sammen og blitt en gjeng (Stubberud & Jensen, 2011, s. 11). Dette kan være noe av årsaken til at det ofte ikke er klare ledere, men det kan tenkes at noen av personene har personligheter eller erfaringer som gjør at de ansees som lederfigurer. Derfor kan det synes som at en person er lederen av gjengen til tross for at han eller hun ikke er definert som dette. Utenfor denne kjernen er det andre som ikke er like involverte, men som ønsker å være en del av gjengen. Disse må ofte fungere som løpegutter for å bevise sin lojalitet som et ledd i en rekrutteringsprosess til å bli fullverdige medlemmer. Ett ledd utover finner vi de som er knyttet til gjengen ofte via enkeltpersoner, men som ikke er medlemmer, de blir gjerne omtalt som “wannabes”. Wannabesene er viktige ettersom de kan mobiliseres til kamp dersom gjengen trenger støtte. (Bjørge, 2000, s. 61).

3.3 Årsaker til å bli med i gjenger

Bjørgo og Carlsson skriver at det er mange ulike grunner til at ungdommer bli med i gjenger. Gjenger kan oppfylle noen grunnleggende sosiale behov som ungdommen ikke får oppfylt i mer normale sosiale sammenhenger (Bjørgo og Carlsson, 1999, s. 57).

3.3.1 Sosial og økonomisk marginalisering

“Å studere ungdomsgjenger er å studere ungdom i risikosoner” (Pedersen, 1998. sitert i Lidén & Sandbæk, 2009, s. 10).

Individorienterte forklaringer tok tidligere utgangspunkt i at kriminalitet var noe individer ble presset til mer eller mindre mot sin vilje. Ytre forklaringer som fattigdom, foreldres skilsmisse eller andre traumatiske hendelser i barndommen presset individet til kriminalitet. Disse forholdene ble forbundet med kriminalitetsfremmende årsaker. Synet bygger på at ondt skaper ondt. Overnevnte faktorer ble sett på som et onde og var derfor en forklaring på hvorfor kriminalitet oppsto. Dersom man ønsket å forebygge kriminalitet, var det disse faktorene man skulle gå til angrep på. (Hauge, 2001, s. 49). Ungdom som faller utenfor står ofte perifere til de viktigste samfunnsarenaene; familie, skole og andre fritidsfellesskap. Forskningen viser at marginalisering er en av de største risikofaktorene for å være tilbøyelig til å rekrutteres inn i gjenger. (Lidén & Sandbæk, 2009, s. 10). I sosiologien handler marginalisering om at individer og grupper ikke deltar i arenaer hvor de etter spesielle normer og kriterier forventes å delta. (Heggesen, Jørgensen & Paulgaard, 2003, s. 55). Dette kan være forventninger om at man skal gå på skole eller å være i arbeid. Å studere marginalisering er å studere de som har et problematisk forhold til disse arenaene. (Heggesen et al., 2003, s. 56).

Kriminelle gjenger som viser frem dyre biler, masse penger og merkeklær kan virke forlokkende. Ungdommer som ikke behersker skolen opplever at de får dårlige forutsetninger til å skape en karriere i yrkeslivet (Bjørgo & Carlsson, 1999, s. 34), dette kan det føre til at de ser det som fristende å skaffe seg raske penger gjennom kriminell virksomhet. (Bjørgo, 2000, s. 62). Utdanning viser seg å være den generelt viktigste faktoren når det gjelder å forebygge kriminalitet og er kanskje en av de tingene som samfunnet har mest forventninger om at man

skal delta i. Utdanning gir en sterkere følelse av å ha kontroll over eget liv og at man kan bygge seg et godt liv på egenhånd gjennom lovlydig arbeid. (Bjørge, 2000, s. 62). Det er særlig en faktor som gjør seg gjeldende når vi ser på bakenforliggende årsaker til utenforskap; ungdommene er dårlig integrert i samfunnet. Det er sammenheng mellom kriminalitet, sosioøkonomisk status, sosial integrasjon og tilhørighet (Uggen og Wakefield, 2008, referert i Andersen, Holtmark & Mohn, 2017, s. 19). I nordiske land har registrerte lovbrøyttere lav utdanning og er i mindre grad i arbeid enn resten av befolkningen (Kyvsgaard, 1989; Nilsson og Estrada, 2009; Skarðhamar og Telle, 2009, referert i Andersen et al., 2017, s. 19). Eksempelet som blir brukt i artikkelen til Rosten er Furuset. Beboerne der var i stor grad innvandrere eller etterkommere av innvandrere, med lavere inntekt og liten tilknytning til arbeidslivet sammenlignet med resten av befolkningen i Oslo. (Nadim, 2008; Wiggen, Dzamarija, Thorsdalen og Østby, 2015, referert i Rosten, 2017, s. 55). Dette må sees i sammenheng med at gjengene i Oslo ofte oppstår i bydelene med lavest økonomiske levekår. (Bjørge & Carlsson, 1999, s. 33-34).

I tillegg til at ungdom som klarer seg dårlig i skolen blir sosialt marginalisert, vil personen ha større sjanser for å søke tilhørighet i en gruppe med personer som har tilsvarende problemer (Skardhamar, 2017, s. 92). Negativ omtale om bestemte områder som for eksempel Furuset i mediene har bidratt til å stemple områdene som “farlige innvandreghettoer” (Rosten, 2017, s. 55). Når lokalsamfunnet tildeles merkelapper som “fattige”, “farlige” og “ressurssvake” er det ikke gitt at de vil bli behandlet deretter, men det kan resultere i at ungdommene svarer på stigmatiseringen ved å distansere seg fra samfunnet som en subkultur. Eksempelet viser at ungdommer som i utgangspunktet ikke har dårlige levekår, kan late som de har det for å styrke sin egen kultur på denne måten “leker de ghetto”. (George, 2007, referert i Rosten, 2017, s. 59 og 61). Å “leke ghetto” beskriver et machofellesskap. Det handler ikke bare om å reagere på avvisning fra samfunnet, men et ønske om å bli anerkjent av gjengen. Å “leke ghetto” handler om å tøffe seg. (Rosten, 2017, s. 59). Dette står i tråd med marginalisert ungdom som Lidén og Sandbæk skriver om, hvor ytre faktorer og utestengelser fra samfunnet driver ungdommen mot gjenger. For dem blir det en selvoppfyllende profeti. Klein skriver også om dette, men legger også til at gjengens selvbilde er et resultat av de reaksjonene de får av lokalsamfunnet, især når de viser problematisk atferd. Han skriver “Lokalsamfunnet tjener som et speil: Medlemmene ser inn i det og oppdager sin gjengkarakter” (Klein (1995), referert i Bjørge & Carlsson, 1999, s. 36). Når ungdom de fremstiller seg selv som farlige, kan dette bidra til å stigmatisere andre som ikke nødvendigvis er en del av gjengen (Lidén & Sandbæk, 2009, s. 45). Knyttet opp mot marginalisering kan det medføre at ungdom ufrivillig blir

ekskludert, og den eneste muligheten å føle tilhørighet er ved å bli medlem av gjengen. Dette vil gi dem status og gatekapital som de kanskje opplever som umulig å oppnå når de føler seg diskriminert og utstøtt. (Sandberg, 2005. Sitert i (Lidén & Sandbæk, 2009, s.45). Det er viktig at ungdom fra territorielt stigmatiserte områder lykkes i samfunnslivet og at dette er synlig, slik at andre ungdommer kan ha mer positive forbilder enn for eksempel gjengmedlemmene i Young Guns eller B-Gjengen. (Bjørger, 2000, s. 67 - 68).

En annen viktig kilde til at ungdom føler seg utenfor samfunnet er krenkelser og diskriminering. Når man opplever å bli systematisk diskriminert er dette med på å svekke tilliten til samfunnet og dets strukturer, særlig når diskrimineringen begås av offentlige institusjoner. Mange ungdommer har negative opplevelser med å bli stoppet og kontrollert av politiet, når de selv mener at det ikke finnes en god grunn til det. Mange mener at det utelukkende er deres utseende som gjør at de blir stoppet. Dette skaper stor frustrasjon blant disse ungdommene, de føler seg mistenkeliggjort og marginalisert fra samfunnet. Bjørger skriver at disse negative erfaringene i forhold til politiet og opplevelsen av å føle seg utstøtt fra samfunnet er en kriminalitetsfremmende faktor. (Bjørger, 2000, s. 63). En av årsakene til at de føler seg urettmessig kontrollert kan være at ungdomsgjenger ofte fremstiller seg selv ofte som farlige og spiller på frykt for å dominere situasjoner og områder. Det er viktig for politiet å merke seg at de også kan bidra til marginalisering, som vi nå vet kan være en kriminalitetsfremmende faktor.

3.3.2 Samfunnets forventninger og anomi

Når det ikke er samsvar mellom de forventninger samfunnet stiller til individet og dets mulighet til å oppfylle disse kravene, kan det oppstå en tilstand av anomi. Merton skrev at i det amerikanske samfunnet er suksess i form av materiell rikdom og sosial status allment akseptert og noe man læres opp til å forsøke å nå. (Schifloe, 2019, s. 392). Vi mener disse verdiene også er gjeldende i Norge. Vi læres opp til å gjøre det bra på skolen og ta høyere utdanning. Med dette kan man oppnå høy sosial og økonomisk kapital. En annen viktig ting å poengtere er at samfunnet oppfatter at alle har de samme mulighetene til å oppfylle disse kravene. Dette gjelder også for Norge, ettersom vi har gratis utdanning og muligheter for statlig støtte for å oppnå kravene samfunnet stiller til oss. Schifloe skriver at det finnes en tanke om at det er innsatsen en er villig til å legge inn som setter begrensinger for hva du kan

oppnå. I virkeligheten stemmer ikke dette. De som har dårlige sosioøkonomiske utgangspunkt viser seg å ha mindre muligheter for å lykkes. (Schifloe, 2019, s. 392). Dette stemmer overens med hva vi har funnet når det kommer til hvem gjengmedlemmene er; de kommer fra lavere sosioøkologiske klasser og opplever å ikke lykkes i skolen. Dersom man har gode ressurser og muligheter til å lykkes i samfunnet vil det ikke være noen grunn til å oppføre seg noe annet en konformt (Merton 1968, referert i Skardhamar, 2017, s. 96). Men når det er avstand mellom mål og midler kan det resultere i en personlig anomi som kan føre med seg stress og frustrasjon. Individet kan da forsøke å fjerne disse følelsene på ulike måter. For eksempel ved å begå kriminalitet eller bli med i en gjeng hvor det kan være større sjanser for individet å oppnå andre mål med de midlene han eller hun har. (Schifloe, 2019, s. 392).

3.3.3 Beskyttelse

Ungdom som opplever trusler kan ha et behov for kollektiv beskyttelse. Gjengen gir trygghet i form av at man vet at man har andre i gjengen som vil stille opp for en dersom det skulle oppstå et problem - en type "en for alle, alle for en" holdning. Å være gjengmedlem kan også skape et image om at man er farlig og har mange ressurser, noe som kan være vanskelig å skape på egenhånd. (Carlsson, 2005, s. 36-37). Bjørge skriver dog at denne trygghetsfølelsen er en illusjon, og at man har større sannsynlighet for å bli utsatt for vold som gjengmedlem enn om man ikke er med i en gjeng. (Bjørge, 2000, s. 62). Et godt eksempel på dette er gjengen som kaller seg for "Young Guns" som ble dannet av pakistanske ungdommer i 1985. Hensikten med å samle seg var for å støtte og beskytte hverandre fra mobbing og vold, men etterhvert opplevde de at samholdet deres ga makt og status. Young Guns eksisterer fremdeles som en kriminell gjeng. (Jensen & Stubberud, 2011, s. 11).

Ungdom som ikke har tilhørighet, er marginaliserte og føler at de ikke passer inn kan søke beskyttelse hos andre gjenger. Ære og respekt er to verdier som sees på som svært sentrale i gjenger. Vold er ikke bare akseptert i gjengmiljøet, men kanskje påkrevd for å bevise at en overholder verdiene, støtter og stille opp for hverandre. Fordi gjengene ofte har holdninger og verdier som står i kontrast med samfunnets verdier, kan det tenkes at det er lettere for ungdommen å følge disse verdiene fremfor storsamfunnets. Når man føler seg utenfor og marginalisert kan man føle på et sinne overfor de man føler seg utstøtt av og dermed ønsker å ta fullstendig avstand fra verdiene som samfunnet verdsetter. Når ungdommen blir med i en

gjeng kan de få aksept som de ikke har fått før, og føle seg beskyttet mot en usikkerhet de har følt på ved å ikke klare å nå opp til samfunnets forventninger. (Bjørgero, 2000, s. 61).

3.3.4 En ferdig identitetspakke

Det er mange andre grunner til at ungdom blir medlem av gjenger. Vi har tidligere nevnt at et gjengmedlemsskap kan handle mye om identitet - en form for subkultur. Gjenglivet kan også virke innbydende med tanke på at det kan bringe spenning, action og en kriminell profitt, men for mange kan det viktigste med gjenglivet være opplevelsen av kameratskap og at man stiller opp for hverandre. (Bjørgero, 2000, s. 63). Subkulturer kjennetegnes av at de vektlegger en spesiell stil som for eksempel at man kler seg og snakker på en bestemt måte, har håndtegn og et atferdsmønster som blir typisk for den gjengen og på den måten dens identitet. Subkulturen tilbyr på denne måten ungdommen en "identitetspakke" som ungdommen kan ta til seg og nærmest kle på deg. (Bjørgero & Carlsson, 1999, s. 35). De som sliter med å etablere en positiv identitet og status i forhold til skole, sport eller andre sosiale sammenhenger, kan forsøke å oppnå respekt ved å slutte seg til en gruppe med et farlig og skremmende image. Et eksempel på dette er en gutt som i utgangspunktet ikke hadde noe fremmedfiendtlig syn som ble med i en nynazistisk skinhead-gjeng. Han fortalte at han møtte gjengen ute på byen, de var snille, spanderte øl, lot han bli med på fester, ga han penger og lot han bruke deres eiendeler. (Bjørgero & Carlsson, 1999, s. 40). Slik en dansk "Grønnjake" sa "Det er bedre å være rasist enn å ikke være noe". (Bjørgero & Carlsson, 1999, 62).

Som nevnt er tenårene og ungdomstiden år som preges av usikkerhet og en søken etter å finne ut av hvem man er og hvem man ønsker å bli. Turner kaller dette for "liminalitetsfasen" - en særegen fase mellom barndommen og voksenrollen. Fasen kan føles som en kaotisk, utprøvende og forvirrende ventefase mellom det å være barn og å bli voksen. (Turner, 1967, sitert i Frønes, 2018, s. 23). Det kan tenkes at det er enklere for en ungdom i denne fasen å finne en "identitetspakke" fremfor å finne ut hvem man er på egenhånd. Da blir man fortalt hvordan og hvem man skal være, og man slipper prosessen ved å prøve og feile. På en måte kan dette virke som en forsvarsmekanisme der ungdommen ikke behøver å "gå i seg selv" og kan ignorere de problemene han eller hun har.

4. Forebygge rekruttering

4.1 Forebygge rekruttering til kriminelle gjenger

Kriminalitet er ikke utfordringen i seg selv fordi kriminalitet ofte er et symptom på sammensatte problemer. Det er derfor nødvendig at ulike sektorer samordner innsatsen for å finne den beste løsningen og det mest egnede tilbudet. (Justis- og politidepartementet, 2009, s. 8). En av politiets primæroppgaver er forebyggende arbeid, det går ut på å sette inn tiltak før en hendelse skjer, også kalt proaktivt politiarbeid (Bjørø & Carlsson, 1999, s. 201). Det har helt siden 1980-tallet blitt opprettet ulike prosjekter som har hatt som siktemål å få en slutt på de kriminelle gjengene. Det har aldri vært ett prosjekt som har hatt som mål å forebygge nyrekruttering og nyetablering av gjenger. Resultatene av prosjektene har vært målt på beslag, pågripelser og oppklaring av straffesaker. Etter en periode med etterforskning skal prosjektene ha blitt lagt ned til tross for at gjengstrukturene var intakte og bedrev kriminalitet. Gjengene består av ulike personer med universelle behov som beskyttelse, tilhørighet, fellesskap og trygghet. Dette er faktorer som resulterer i nyrekruttering samt etableringer av nye gjenger. (Jensen & Stubberud, 2011, s. 13.). Dette underbygger hva vi har sett i arbeidet med oppgaven - årsakene til rekruttering er mange, sammensatte og ulike for hvert individ. Det er ikke gitt at en forebyggingsstrategi fungerer i alle situasjoner. Det er også viktig å merke seg at forebyggingens effekt er vanskelig å måle, ettersom man ikke kan registrere noe som ikke har skjedd. For å treffe på de forebyggende virkemidlene er det viktig å ta hensyn til en stor variasjon i den sosiale bakgrunnen og motivasjonen til å delta i de kriminelle gjengene.

4.2 Straff som forebygging

Et av salgspunktene for gjengene er at deltakelse kan gi en mulighet til å leve et attraktivt og luksuriøst liv gjennom kriminelle inntekter (Bjørø, 2015, s. 85). Riksadvokaten har skrevet at inkapasitering, lange fengselsstraffer, ungdomsstraff og oppholdsforbud vil utgjøre en viktig del av arbeidet mot å forebygge og stanse gjenger. (Riksadvokat Tor-Aksel Busch, 2018, s. 2).

Riksadvokaten har skrevet at ved tidligere anledninger har samordnet, målrettet og utholdende innsats i det reaktive sporet gitt resultater, og at det ikke er noen grunn til å tro at situasjonen vil være annerledes i dag (Riksadvokat Tor-Aksel Busch, 2018, s. 1-2). Det er foreslått å bevilge totalt 87 millioner kroner for styrke det forebyggende arbeidet mot ungdomskriminalitet og rekruttering til kriminelle miljøer, samt bekjempe kriminelle gjengmiljøer i statsbudsjettet for 2019. Justis- og innvandringsminister Tor Mikkjel Wara har i denne sammenheng uttalt “For å snu en negativ utvikling er det særlig viktig at unge lovbrytere som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet får en rask reaksjon. For å oppnå dette er det nødvendig med et tettere samarbeid mellom politiet, påtale, konfliktråd og de øvrige aktørene i det kriminalitetsforebyggende arbeidet.” (Justis- og beredskapsdepartementet, 2018).

Dette tyder på at formålet med satsingen er å benytte straff som forebyggende metode. Ungdommen skal gjøres bevisste og ansvarlige på konsekvensene av sine handlinger. Tidlig innsats overfor unge lovbrytere er et prioritert område for politiet. I handlingsplanen for forebygging av kriminalitet, utgitt av Justisdepartementet i årene 2013-2016 står det “Tidlig og rask intervensjon er viktig for å snu en uheldig utvikling og forhindre videre kriminalitet i fremtiden.” (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013-2016, s.9-10). Vi ser på det som fordelaktig at Riksadvokaten og justis- og innvandringsministeren ønsker å sette i gang straffeprosessuelle tiltak tidlig er at ungdommen vil komme inn i systemet og raskt få oppfølging. Faren ved at en ungdom ikke blir fulgt opp i en tidlig fase kan være at han eller hun kan bli dypere involvert i den kriminelle gjengen. På et generelt grunnlag er det slik at jo yngre man er ved første registrerte lovbrudd, desto lengre og mer omfattende vil lovbruddskarrieren bli (Piquero, Farrington & Blumstein 2007, referert i Skardhamar, 2017, s. 90.)

Kriminalitet kan blant annet være et resultat av manglende tilknytning det normative fellesskapet. Dersom kriminaliteten ikke stoppes, kan dette føre til sosial ekskludering. (Frønes & Strømme, 2014, s. 102). I samfunnet finnes det en konsensus om at en ikke skal begå kriminalitet. Når det blir kjent at en ungdom har begått kriminalitet og er involvert i straffeprosessuelle reaksjoner kan dette bidra til økt stemping av ungdommen. Når samfunnet stempler ungdommen som en avviker kan dette føre til stigmatisering. Det vil si at ungdommen da internaliserer stempingen, ser på seg selv som et avvik og handler i tråd med en avvikers væremåte. (Hauge, 1997, s. 374 - 375.)

Vi tolker straff i forebyggende øyemed som problematisk fordi løsningen på utfordringen allerede er definert på forhånd. Vi har allerede pekt på at årsakene til å bli med i gjenger er mange og sammensatte, vi tror derfor at straff som middel kanskje ikke er fordelaktig i alle tilfeller. Dersom man ved straff ikke oppnår tiltenkt forebyggende effekt er det tenkelig at ungdommen vil fortsette å bedrive kriminalitet etter endt straffegjennomføring. Det er også aktuelt å bemerke seg at å straffe en ungdom antagelig ikke vil gjøre noe med de bakenforliggende årsakene til rekruttering og gjengmedlemskap. Dersom en ungdom som er medlem i en gjeng begår en straffbar handling og får en straffereaksjon som følge av dette, er det klart at straffereaksjonen ikke vil ha en forebyggende effekt ettersom skaden allerede er skjedd. Det kan imidlertid argumenteres for at straffereaksjonen får en allmennpreventiv virkning hvor andre kan se at et gjengmedlem har begått en kriminell handling og har fått konsekvenser for det. Det kan da virke avskrekkende for en annen ungdom å bli med i en gjeng. Likevel handler forebygging om å forhindre at noe galt skjer, å straffe en ungdom vil ikke forebygge rekruttering inn i en kriminell gjeng. Som nevnt mener vi at for å lykkes med forebygging av rekruttering til gjenger må man kartlegge bakenforliggende årsaker til at dette skjer. Straff vil ikke kunne endre på de bakenforliggende årsakene som i stor grad viser seg å være strukturelt betinget. Straff vil ikke kunne endre på ungdommers følelse av å være utstøtt av samfunnet, endre behovet for beskyttelse eller hjelpe dem på veien med å finne sin identitet. Vi mener derfor at straff som forebyggende metode ikke vil være forebyggende, kun reaktivt. Vi stiller også spørsmål ved om denne harde tilnærmingen mot gjengene bidrar til å forebygge rekruttering, eller om den kan bidra til å styrke samholdet innad i gjenger og blant marginalisert ungdom. Grunnen til at vi tenker dette er fordi at det blir enda tydeligere at samfunnets og gjengens verdier og holdninger står i strid med hverandre og at gjengen da kan føle at de må stå sterke sammen.

4.3 Aktivisering

Det tverrfaglige og tverretatlige samarbeidet er en svært viktig del av den personorienterte forebyggingsstrategien. Politiet har gjennom sitt arbeid mulighet til å få kjennskap til både miljø og ungdom, denne kunnskapen kan de dele med andre aktører som ikke har tilgang til samme informasjon (Lie, 2011, s. 267). Et eksempel på et samordnet kriminalitetsforebyggende arbeid er SLT. Her samarbeider ulike aktører med å finne passende tiltak rettet mot unge lovbrøyttere og de som er i risikozonen for å begå lovbrudd. I SLT er det

særlig to ulike typer tiltak som benyttes, aktiviseringstiltak som blant annet fritidsklubber, sportsturneringer og turer samt holdningsskapende tiltak som for eksempel foredrag og undervisning. (Jon, 2007, s. 327-329).

Målet med aktivisering er å gi ungdommen noe annet å finne på enn kriminalitet. Dersom ungdom får positive hobbyer som de liker å holde på med, kan de få mestringfølelse som bidrar til at de ikke vil fortsette med kriminalitet. Som tidligere nevnt i oppgaven kan ungdom trekke mot kriminelle gjenger fordi de ikke føler mestring på ulike arenaer som samfunnet ellers har forventninger om at de skal kunne mestre. Ved å involvere seg og ta del i en aktivitet som for eksempel fritidsklubber eller sportslige aktiviteter, kan det tenkes at dette kan være med på å bidra til at stempelingen de er utsatt for og marginaliseringen de føler på senkes. Dette kan kanskje resultere i at ungdommen lettere kan trekkes mot lovlydige liv og vekk fra de kriminelle gjengene. En av utfordringene er dersom ungdommene som oppholder seg på fritidsklubbene er gjengmedlemmer. Da vil trolig ikke arenaene som er ment til å være positive for ungdommen ha ønsket effekt. Dersom en ungdom som er i risikozonen for å bli med i en kriminell gjeng møter andre ungdom som er i kriminelle gjenger kan dette bli en rekrutteringsarena for gjengen. Det kan også tenkes at eldre ungdommer i kriminelle gjenger kan benytte arenaene til å rekruttere yngre og sårbare ungdommer. Når marginaliserte gutter og jenter i starten av tenårene møter eldre ungdommer kan de være lette ofre for å bli rekruttert. Gjengmedlemmene kan friste med penger, status, makt og tilgang til fine biler. En marginalisert ungdom som ikke føler at de kan oppnå dette på egenhånd kan være tilbøyelig til å involvere seg i den kriminelle gjengen. På denne måten vil derfor det kommunale samarbeidet virke mot sin hensikt og legge til rette for ytterligere rekruttering og involvering i gjengkriminalitet. Derfor tror vi det er viktig å være seg bevisst de mulighetene og utfordringene som følger med et slikt tiltak. Det er viktig at de som skal skape slike arenaer er “hands on” og følger opp hva som skjer i for eksempel en fritidsklubb.

4.4 Holdningsendring

Når politiet driver med holdningsskapende arbeid er dette for eksempel foredrag på skoler om nettvett, rus, vold og russetid. Typisk for disse foredragene er at de gjerne er preget av en “fra bagatell til helvete” tankegang. Dette omhandler at dersom man begynner med småkriminalitet vil dette utvikle seg slik at man begynner å begå alvorlige kriminelle handlinger.

Denne tankegangen flytter ansvaret for kriminell atferd utelukkende over til personen (Jon, 2007, s. 329-330). Det er heller ikke sikkert at ungdommen politiet ønsker å nå frem til er tilstede på disse foredragene. Foredraget kan tilsynelatende virke effektivt, men appellerer kun til allerede lovlydig ungdom og vil derfor ikke ha ønsket effekt. Foredraget er bygget på gode intensjoner, istedenfor kunnskap. På ungdomsskolen kan det være store individuelle forskjeller, fra de som ikke tenker å gjøre noe kriminelt, til de som er mer søkende og eksperimentelle. Det vil da være svært viktig å ikke trigge nysgjerrigheten til ungdommene, slik at man skaper forventninger om å begå lovbrudd. (Lie, 2015, s. 91-92). Forskning viser at slike upersonlige og generelle metoder i liten grad påvirker folks holdninger (Erstad, 1997, s. 79). Det kan derimot være hensiktsmessig å informere ungdom om konsekvensene av å begå kriminalitet. Hva det vil si å ha noe på rullebladet og hvilke konsekvenser det vil ha videre i voksenlivet. Det viktigste momentet er å opprette en god dialog med ungdommen og dele kunnskap med lærerne for å tidlig kunne se risikofaktorer og iverksette nødvendige tiltak. (Lie, 2015, s.92). Vi tror at dersom slike foredrag skal ha noen som helst effekt, kan det ikke bygges på skremsel alene. Det vil være viktig å forsøke å fremme budskapet på en måte som engasjerer ungdommene og at de involveres i dialogen.

4.5 Bekymringssamtalen

Forebygging handler om å redusere risiko- og sårbarhetsfaktorer og styrke beskyttelsesfaktorer, slik at ungdommen blir mindre tilbøyelige til å trekke seg mot kriminelle gjenger. (Bjørge, 2015, s.84). Bekymringssamtalen har blant annet som mål å kartlegge ungdommens risiko- og beskyttelsesfaktorer (Lie, 2011, s. 119). Risikofaktorer er det som øker faren for at personer utvikler vansker. Beskyttelsesfaktorer kan i motsetning ses på som forhold som demper eller reduserer faren for utvikling av vansker. (Damsgaard & Kokkersvold, 2011, s. 28-29) Roger Stubberud skriver at dialog er en viktig metode i det kriminalitetsforebyggende arbeidet for å hindre konflikter som ofte oppstår på grunn av manglende forståelse og innsikt mellom de ulike partene (Stubberud, 2015, s. 249). Dialog er også et viktig verktøy for å skape forståelse og tillit. Når unge står i fare for å begå kriminell atferd, er det viktig med forståelse for årsakssammenhengene. Bekymringssamtalen er blitt et viktig verktøy for å skape en arena for god dialog. Samtalen skal kartlegge motivasjon og interesser. Målet er å finne gode løsninger sammen. Bekymringssamtalen er altså en forebyggingsstrategi som tar sikte på individuell tilpassing og oppfølging. (POD, 2011, s. 5).

Det er imidlertid ikke politiet som følger opp ungdommene. Politiets oppgave er å overføre sakene til fagpersoner i det offentlige hjelpeapparatet med sosialfaglig eller psykologisk kompetanse som for eksempel BUP, helsestasjoner, utekontakten, SLT og lignende. (Lie, 2015, s.119)

Et av problemene vi ser ved de ovennevnte tiltakene er at de ikke er tilpasset til hvert enkelt individ, og at de kan bli for generelle. Fordelen med bekymringssamtalen, er at den tar sikte på individuell tilpassing og ønsker å finne faktorer som gjør at ungdommen ønsker å leve et liv uten kriminalitet. Vi ser på bekymringssamtalen som et verktøy politiet burde benytte seg av i forebyggende øyemed for å kunne ta tak i de mange, sammensatte og ulike årsakene til at ungdom rekrutteres inn i ungdomsgjenger. Vi har pekt på at ungdommer kan søke seg til gjenger fordi de ikke når opp til de forventningene som stilles til dem, som for eksempel å prestere i skolen. Vi tror at bekymringssamtalen kan være et verktøy politiet kan bruke for å i samråd med ungdommen finne hans eller hennes indre motivasjon til å prestere på skolen. Om dette ikke er mulig kan man heller fokusere på ungdommens ambisjoner og egenskaper for så å finne ut hvordan ungdommen kan nå sine mål uten å være i en kriminell løpebane. Fordi bekymringssamtalen kan legge til rette for individuell tilpassing ser vi mange fordeler ved denne forebyggingsstrategien, men den har også sine ulemper.

Som nevnt har Justisdepartementet fremmet viktigheten av tidlig intervensjon. Tanken bak tidlig intervensjon er at tiltaket vil ha større effekt jo tidligere man reagerer i den unges lovbruddskarriere. (Gundhus, 2015, s. 195). Dersom en ungdom står i fare for å ta del i en kriminell gjeng er det viktig å sette i gang tiltak for han eller henne. Å ha en bekymringssamtale med ungdommen og sammen komme frem til tiltak som kan snu den negative utviklingen er viktig. Da kan politiet sørge for å styrke de beskyttelsesfaktorer slik at ungdommen ikke rekrutteres inn i en gjeng. Ulempen med tidlig intervensjon kan være at man tar tak i en ungdom for tidlig. Sahlin problematiserer dette ved noe hun kaller “preventiv mistanke”, det går ut på at dersom en ungdom som egentlig ikke er i faresonen for å bli med i en kriminell gjeng må ha en bekymringssamtale med politiet, kan det føre til at personen rammes av stemplingeffekter. (Sahlin, 2000, s. 138). Stempling er når man blir betraktet som en avviker, en som ikke handler i tråd med samfunnets verdier eksempelvis ved å være medlem i en gjeng (Martinussen, 1999, s. 138-139). Denne stemplingsprosessen kan føre til en selvoppfyllende profeti; ungdommen får høre gjentatte ganger at han eller hun er en avviker, begynner å se på seg selv som en avviker og handler i tråd med å være en avviker

(Martinussen, 1999, s. 140). Resultatet av dette kan bli at ungdommen involverer seg mer i en gjeng, fordi han eller hun opplever tilhørighet der som følge av denne prosessen. På denne måten vil den tidlige intervensjonen virke fullstendig mot sin hensikt, og det kan tenkes at det blir vanskeligere å snu den negative utviklingen. Denne påstanden begrunner vi med hva vi allerede vet om at ungdom søker å finne en identitet. Når de blir stemplet av politiet som avvikere kan dette øke tilbøyeligheten for å fortsette å “kle på seg” identitetspakken som gjengen tilbyr.

5. Avslutning

I denne oppgaven har vi forsøkt å belyse problemstillingen “Hva er årsaken til at ungdom i alderen 13-17 år rekrutteres inn i kriminelle gjenger, og hvordan kan politiet forebygge rekrutteringen?” ved hjelp av ulik litteratur og refleksjoner rundt temaet. Innledningsvis i oppgaven har vi fokusert på å redegjøre grundig for begrepet gjeng. Vi har trukket frem ulike definisjoner og satt disse sammen til en som vi mener beskriver fenomenet på en helhetlig måte. De viktigste elementene er at gjengen ofte starter som en vennegruppe, at den eksisterer over tid, bedriver kriminalitet, har tilhørighet til et område og at medlemmene føler på et samhold og en identitet ved å være gjengmedlem. Til forskjell fra organisert kriminalitet er gjengene impulsive og identitetsfølelsen sentral. Gjengene har ingen klar struktur, men har en kjernegruppe og andre som ønsker å være en del av gjengen.

Problemstillingen vår er todelt. I første del har vi forsøkt å finne svar bakenforliggende årsaker på hvorfor ungdommer blir med i kriminelle gjenger. Vi har kommet frem til at årsakene er mange, sammensatte og at de vil være forskjellige for hver av ungdommene. Blant årsakene har vi skrevet om marginalisering, både sosial og økonomisk. I forbindelse med dette har vi sett at ungdommene ofte blir med i gjengene på grunn av at de faller utenfor samfunnet. Dette kan være fordi de ikke presterer på skolen, kommer fra familier med lav økonomisk og sosial kapital, eller fordi de føler seg diskriminert og utstøtt av samfunnet. De lever i et samfunn som stiller krav som for dem føles uopnåelige. Vi har funnet at følelsen av å bli utstøtt kan resultere i en tilstand av personlig anomi, da vil ungdommen forsøke å finne andre måter å nå sine mål på. Eksempelvis klarer de ikke å prestere i skolen og få seg lovlydig arbeid for å tjene penger, da vil ungdommen se på gjengene og mulighetene de har for å

skaffe seg penger. I gjengen opplever ungdommen at målet samsvarer med midlene og han eller hun vil komme ut av følelsene knyttet til den personlige anomien.

En utstøtt ungdom søker tilhørighet i en gruppe med folk som godtar han. Vi har funnet at noen ungdommer er villige til å endre sine holdninger for å godtas i gjengen. Sitatet “Det er bedre å være rasist, enn å ikke være noe” er et veldig godt eksempel på dette. Gjengen tilbyr aksept og beskyttelse mot personer, rivaliserende gjenger og det samfunnet de føler seg utstøtt av. Det siste punktet ved årsaker til å bli med i gjenger er at gutter og jenter i liminalitetsfasen er i en periode preget av usikkerhet og en søken etter sin identitet. Gjengene har en subkultur hvor de presenterer en form for identitetspakke som ungdommen kan ta til seg. Hvem de er og hvordan de skal være er allerede forhåndsbestemt. Dermed slipper de å prøve og feile for å finne ut av dette selv.

For å forebygge kriminalitet må man vite noe om årsakene som ligger bak den avvikende atferden. Vi har sett på ulike forebyggingsstrategier herunder straff, aktivisering, holdningsendring og bekymringssamtale. Straff van være fordelaktig fordi hensikten er å agere raskt, problemet vi ser med straff er at løsningen er definert på forhånd. Vi anser heller ikke straff som en forebyggingsmetode, især når det kommer til rekruttering til gjenger. Aktivisering er ment for at man skal ha andre ting å finne på enn kriminalitet, ulempen her er dersom dette skaper en rekrutteringsarena. Holdningsendring ved foredrag må bygges på kunnskap, engasjere og involvere ungdommene fremfor skremsel. Vi tror at disse tiltakene blir for generelle. Bekymringssamtalen kan være fordelaktig fordi den tar sikte på individuell tilpassing og oppfølging av ungdommen. Her må man tenkte på at for tidlig intervensjon kan bidra til ytterligere stempling.

Vi har ikke et svar på hvordan man skal forebygge rekruttering av ungdommer i alderen 13-17 år til gjenger. Vi vet at årsakene til rekrutteringen er mange og sammensatte, det krever at politiet må tilpasse og individualisere tiltakene til hvert enkelt individ. I tillegg må man huske på at dersom man agerer for tidlig kan dette gi et negativt utfall. En av politiets samfunnsoppgaver er å forebygge kriminalitet, vi har sett at dette er en vanskelig oppgave fordi man må ha kunnskap om samfunnet og kjenne til menneskene som bor der. I tillegg må man evne å se årsakene til at handlingene blir gjort, ikke bare handlingene i seg selv. For å kunne gjøre det, må politiet vite hva man skal se etter. Vi ser på det som positivt at politikere og Riksadvokaten satser på forebygging av gjenger, men påpeker viktigheten av at dette må gjøres på en kunnskapsbasert måte hvor man fokuserer på bakenforliggende årsaker.

6. Litteraturliste

6.1 Litteraturliste

Andersen, S., Holtsmark, B., Mohn, S. (2017). *Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre: En analyse av registerdata for perioden 1992-2015*. (Statistisk Sentralbyrå 2017/36). Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kriminalitet-blant-innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2013). *Forebyggende innsats for barn og unge*. (Rundskriv Q-16/2013). Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf.

Bjørø, T. (2000). *Om gjenger: Utenfra, men hjemme - innvandrerungdom i storbyen. Konferanserapport 30. og 31. mars 2000*. Oslo: Norges forskningsråd.

Bjørø, T & Carlsson, Y. (1999). *Vold, Rasisme og Ungdomsgjenger - forebygging og bekjempelse*. Oslo: Tano Aschehoug. (Kapittel 2, 3 og 10. s. 27-83 og 200-221. 76 s.)

Carlsson, Y. (2005). *Tett på gjengen – en evaluering av gjengintervensjonsprosjektet "Tett På" i Oslo*. (NIBR-rapport 2005:14). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning.

Dalland, O. (2012). *Metode- og oppgaveskriving for studenter* (5. utgave. utg.). Gyldendal akademisk.

Dalland, O. (2017). *Hva er metode?*. Dalland, O. Metode og oppgaveskriving. Oslo: Gyldendal akademisk.

Damsgaard, H., & Kokkersvold, E. (2011). *Ungdom på ville veier : Skoleerfaringer og kriminalitet*. Oslo: Unipub.

Erstad, O. (1997). *Det kriminalitetsforebyggende siktemål : En meta-evaluering av nasjonale og internasjonale tiltak og strategier i det kriminalitetsforebyggende arbeidet* (Vol. 1997:3, PHS forskning (trykt utg.)). Oslo: Politihøgskolen.

Jon, N. (2007). Forebygging av kriminalitet. I Finstad, L. & Høigård, C (red.), *Kriminologi*. (Kapittel 21. s. 326-334). Oslo: Pax forlag.

Frønes, i. (2018). *Den krevende barndommen: Om barndom, sosialisering og politikk for barn*. Oslo: Cappelen Damm (Kapittel 1. s. 21-24)

Haaland, T. (2000). *Vold- konflikt og gjengdannelse. En undersøkelse blant ungdom i fire byer*. (14). Oslo: Norsk institutt for by- og regionsforskning.

Hauge, R. (1997). Kapittel 22: Stempling og stigmatisering. I Finstad & Høigård (red.), *Kriminologi*. (S. 374 - 381.) Oslo: Pax forlag.

Hauge, R. (2001). *Kriminalitetens årsaker*. Oslo: Universitetsforlaget (Kapittel 4, s.49-58)

Heggesen, K. Jørgensen & G. Paulgaard, G. (2003). *De andre. Ungdom, risikosoner og marginalisering*. Oslo: Fagbokforlaget. (Kapittel 4. s. 55-80. 25 s.).

Jensen, E. & Stubberud, R. (2011). *Alt starter og avsluttes med et håndtrykk. Dialog med gjengstrukturer, erfaringer, resultater og råd*. Oslo: Politiet. Oslo politidistrikt. (s. 4-29. 25 s.)

Jon, N. (2007). Forebygging av kriminalitet. I Finstad, L. & Høigård, C (red.), *Kriminologi*. (Kapittel 21. s. 326-334). Oslo: Pax forlag.

Justis og beredskapsdepartementet. (2018, 08. oktober) *Statsbudsjettet 2019 - Satsing mot ungdoms- og gjengkriminalitet*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/satsing-mot-ungdoms--og-gjengkriminalitet/id2614233/?fbclid=IwAR33LH8XwHhsEuNB82UNSM5TW6eT_8H1exEo_mqfQz0bud8R3-0ERZP1RcYc

Oslo politidistrikt (2018). *Kriminalstatistikk 2017: Oppsummering av antall anmeldelser i Oslo, Asker og Bærum*. (Kriminalstatistikk 2017). Hentet fra

<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2017/strasak-2017-oslo.pdf>

Politi-loven. (1995). Lov om politiet. (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>

Riksadvokat Tor-Aksel Busch. (2018) *Gjengproblematikk - mulige tiltak. Riksadvokaten med forslag til tiltak mot gjengkriminalitet. (8 s.)*

Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokaten-med-forslag-til-tiltak-mot-gjengkriminalitet/>

Rosten, M. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen, *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, 1(1-2017), S. 53–70,
https://www.idunn.no/norsk_sosiologisk_tidsskrift/2017/01/territoriell_stigmatisering_og_gutter_som_leker_getto_i_g.

Sahlin, I. (2000). *Brottsprevention: Som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv förlag.

Schiefløe, P. (2018). *Mennesker og samfunn : Innføring i sosiologisk forståelse* (3. utg. ed.). Oslo: Fagbokforlaget. (Kap. 10.2, s. 383-398, 19 s.)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013-2016). *Handlingsplan. (2013-2016). Handlingsplan for forebygging av kriminalitet*. Hentet fra
http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/07/handlingsplan-kriminalitetsforebygging_2013.pdf (60 s.)

Larsson, P. (2018). *Organisert kriminalitet. (2. utg.)*. Oslo: Pax forlag A/S. (Kapittel 5. s. 79-90. 11 s.)

Lidén, H. & Sandbæk, M. L. (2009). *Ungdomsgjenger – en kunnskapsstatus* (ISF-rapport nr. 2009:8). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/177527/R_2009_8_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y (93 s.)

Lie, E. M.(2015). I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Rustad, P. A. (2013) *Blodig brorskap - På innsiden av Oslos gjenger*. Oslo: Shibsted Forlag AS

Alsaker-Nøstdal, E. Berg, R. Byemoen, T. Tommelstad, B. Åsebø, S. (2018, 10. juni).

Gjengen ingen klarte å stoppe. *Verdens Gang*. Hentet fra:

<https://www.vg.no/spesial/2018/gjengen/kap1/>.

POD. (2011). *Veileder for politiets bekymringssamtale. Dialog for ansvar og positiv endring*.

Oslo: Politidepartementet. Hentet fra: [http://kriminalitetsforebygging.no/wp-](http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2017/11/veileder-for-politiets-bekymringssamtale.pdf)

[content/uploads/2017/11/veileder-for-politiets-bekymringssamtale.pdf](http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2017/11/veileder-for-politiets-bekymringssamtale.pdf) (28 sider)

Skardhamar, T. (2017). Lovbrytere. I Lomell, H. & Skilbrei, M (red.), *Kriminologi* (Kapittel 4, s. 82-98.) Oslo: Universitetsforlaget.

6.2 Selvvalgt pensum

Bjørger, T. (2000). *Om gjenger: Utenfra, men hjemme - innvandrerungdom i storbyen. Konferanserapport 30. og 31. mars 2000*. Oslo: Norges forskningsråd. (S. 61-68. 7 s.)

Bjørger, T & Carlsson, Y. (1999). *Vold, Rasisme og Ungdomsgjenger - forebygging og bekjempelse*. Oslo: Tano Aschehoug. (Kapittel 2, 3 og 10. s. 27-83 og 200-221. 76 s.)

Heggesen, K. Jørgensen, G. Paulgaard, G. (2003). *De andre. Ungdom, risikosoner og marginalisering*. Oslo: Fagbokforlaget. (Kapittel 4. s. 55-80. 25 s.).

Jensen, E. & Stubberud, R. (2011). *Alt starter og avsluttes med et håndtrykk. Dialog med gjengstrukturer, erfaringer, resultater og råd*. Oslo: Politiet. Oslo politidistrikt. (s. 4-29. 25 s.)

Riksadvokat Tor-Aksel Busch. (2018) *Gjengproblematikk - mulige tiltak. Riksadvokaten med forslag til tiltak mot gjengkriminalitet. (8 s.)* Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/document/riksadvokaten-med-forslag-til-tiltak-mot-gjengkriminalitet/>

Schiefloe, P. (2018). *Mennesker og samfunn : Innføring i sosiologisk forståelse* (3. utg. ed.). Oslo: Fagbokforlaget. (Kap. 10.2, s. 383-398, 19 s.)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013-2016). *Handlingsplan. (2013-2016). Handlingsplan for forebygging av kriminalitet*. Hentet fra http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/07/handlingsplan-kriminalitetsforebygging_2013.pdf (60 s.)

Larsson, P. (2018). *Organisert kriminalitet. (2. utg.)*. Oslo: Pax forlag A/S. (Kapittel 5. s. 79-90. 11 s.)

Lidén, H. & Sandbæk, M. L. (2009). *Ungdomsgjenger – en kunnskapsstatus* (ISF-rapport nr. 2009:8). Oslo: Institutt for samfunnsforskning. https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/177527/R_2009_8_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y (92 s.)

POD. (2011). *Veileder for politiets bekymringssamtale. Dialog for ansvar og positiv endring*. Oslo: Politidepartementet. Hentet fra: <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2017/11/veileder-for-politiets-bekymringssamtale.pdf> (28 sider)

Totalt 351 sider.